

Archeologienota

Kamphenhout – Leuvensesteenweg 51

Natasja Reyns

Bornem
2022

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2022/12.807/73

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	6
2.3.2	Beschrijving geplande werken	8
2.3.3	Werkwijze	15
2.4	Assessmentrapport	15
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	15
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	21
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	26
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	28
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	29
3	Samenvatting	30
4	Bibliografie	31
4.1	Publicaties	31
4.2	Websites	31
5	Bijlagen	32
5.1	Archeologische periodes	32

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2022E39

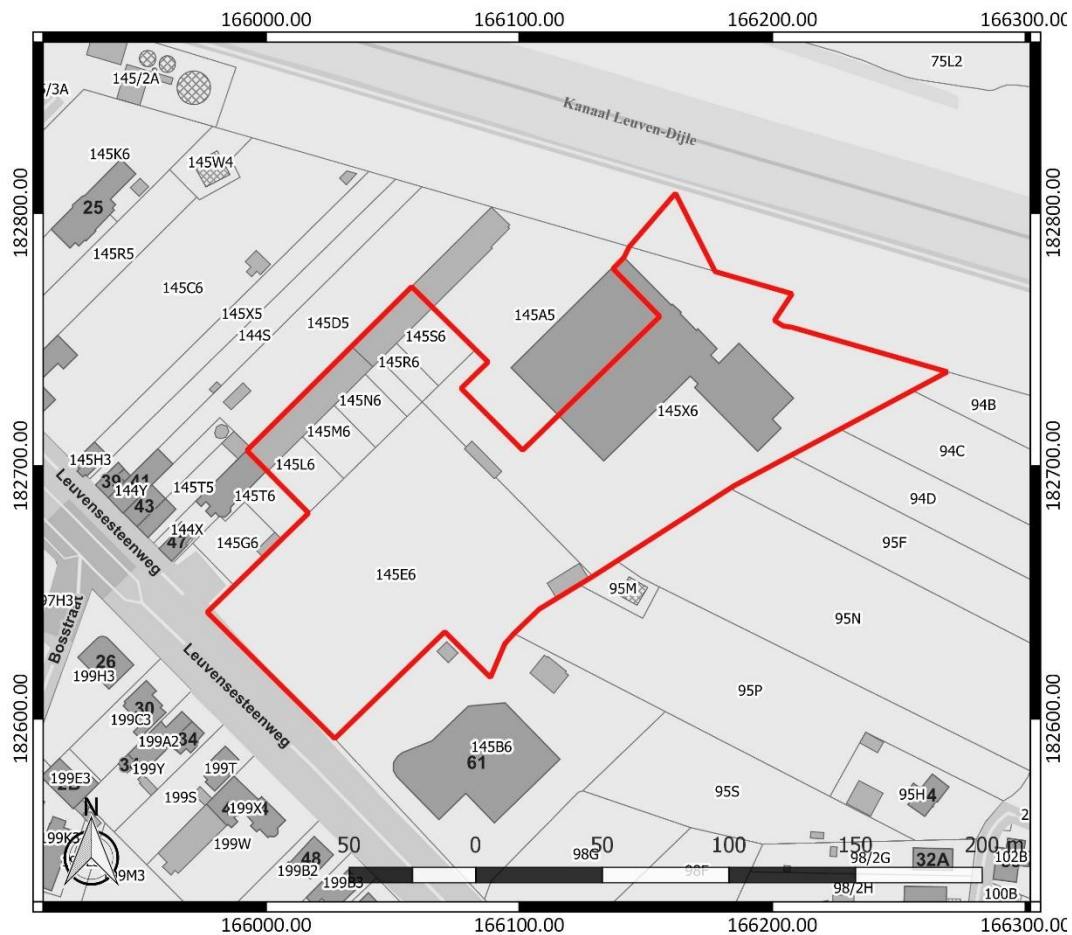
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Vlaams-Brabant, Kampenhout, Leuvensesteenweg, Kampenhout-Sas

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 165976.73, 182592.24
- 166269.16, 182820.82

Kadastraal plan:

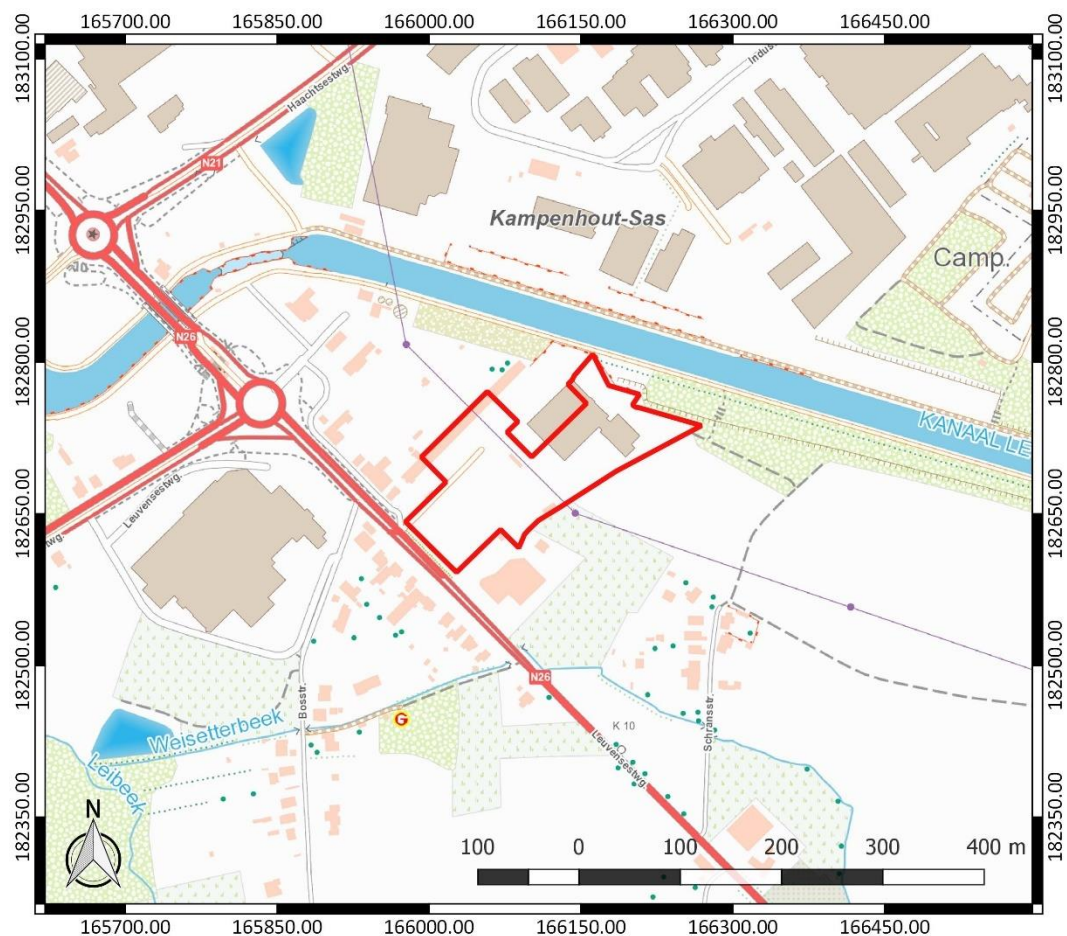

Figuur 1: Kadastraalplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Kampenhout, Afdeling 1, sectie A, nummers 145E6, 145L6, 145M6, 145N6, 145P6, 145R6, 145S6, 145X6

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 20.300 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 11/10/2021 – 06/05/2022

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, nieuwe tijd, nieuwste tijd, bos

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

In het verleden werd reeds een archeologienota opgemaakt voor het onderzoeksgebied (ID 20367). Naar aanleiding van wijzigingen in de geplande werken op het terrein, diende een nieuwe archeologienota opgemaakt te worden.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: in een zone van ca. 14.690 m² worden binnen het onderzoeksgebied bodemingrepen gepland. Het grootste deel van het onderzoeksgebied bevindt zich in industriegebied. Een kleine zone valt daarbuiten, maar werd wel meegenomen in het onderzoeksgebied omdat er zich bestaande buffertanks bevinden, die ook weergegeven zijn op het ontwerpplan (zie verder).

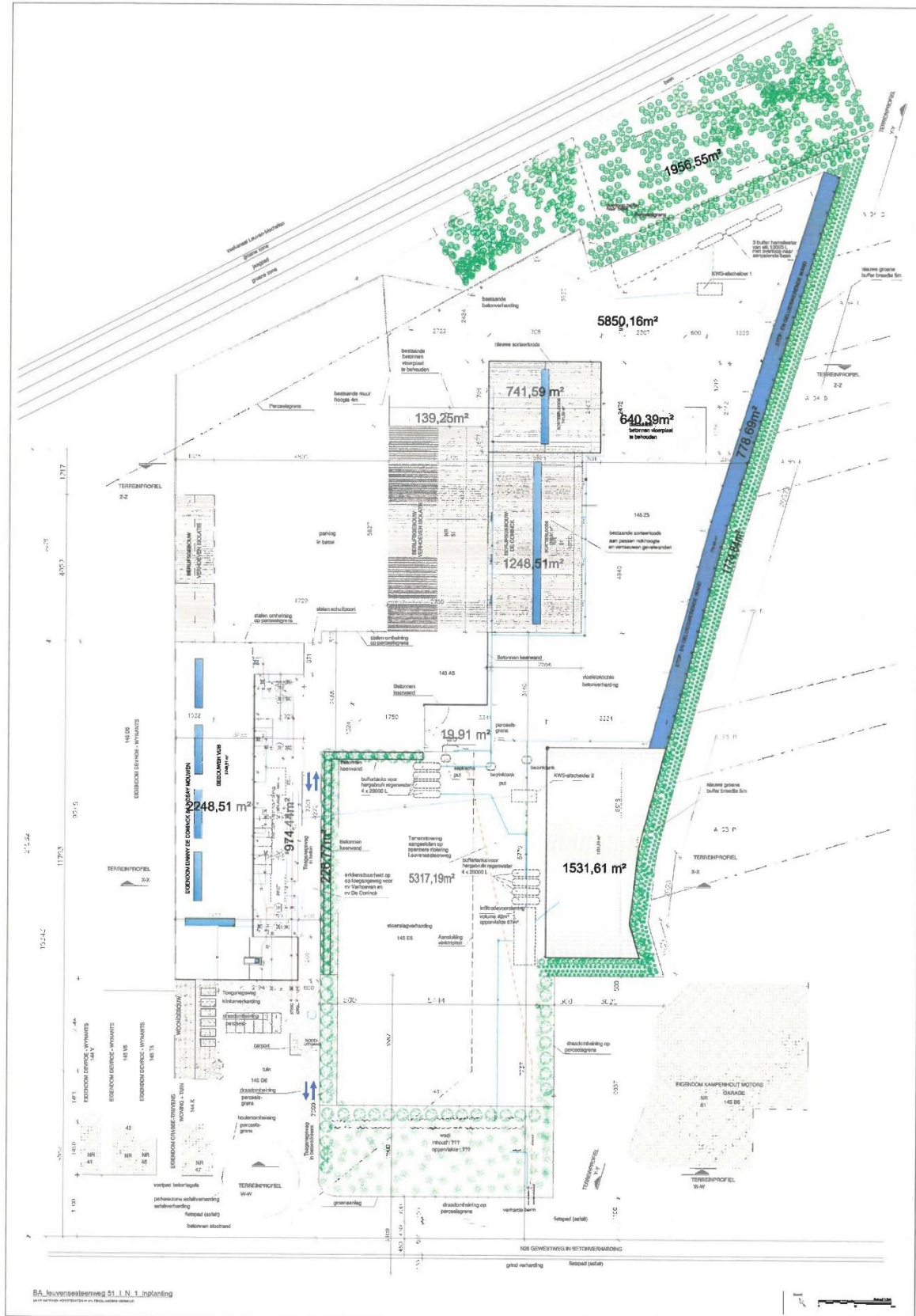
Figuur 3: Aanduiding van de zones waar bodemingrepen gepland worden, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

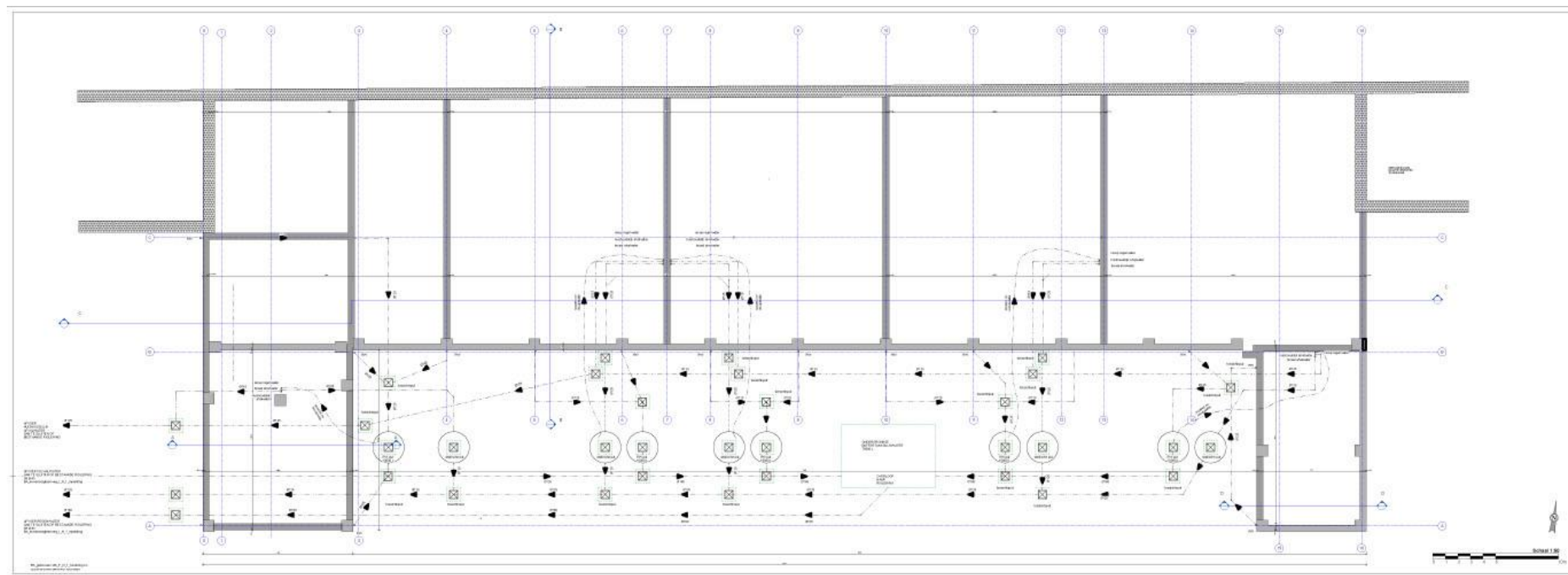
Op het terrein wordt de bouw van nieuwe loodsen en de oprichting van een afdak en stofwerende wand voorzien. De vloerplaat van de nieuwe sorteerloods is 20 cm dik. Rond de loods komt een funderingsbalk van 1 m breed en 1 m diep. In het kader van de geplande werken blijft zoveel mogelijk de bestaande betonnen vloerplaat behouden. Ter hoogte van de nieuwe sorteerloods aan de zijde van het kanaal wordt zoals gezegd wel een nieuwe betonplaat gegoten, los van alle andere vloerplaten om trillingen tegen te houden.

In het noordwesten van het terrein wordt eveneens een nieuwe loods voorzien. De opbouw van de nieuwe loods is gelijkaardig aan die van de sorteerloods. De nieuwe loods wordt voorzien van septische putten en regenwaterputten. Voor de oprichting van de nieuwe loodsen worden de bestaande constructies op de plaats van de nieuwe loodsen eerst gesloopt.

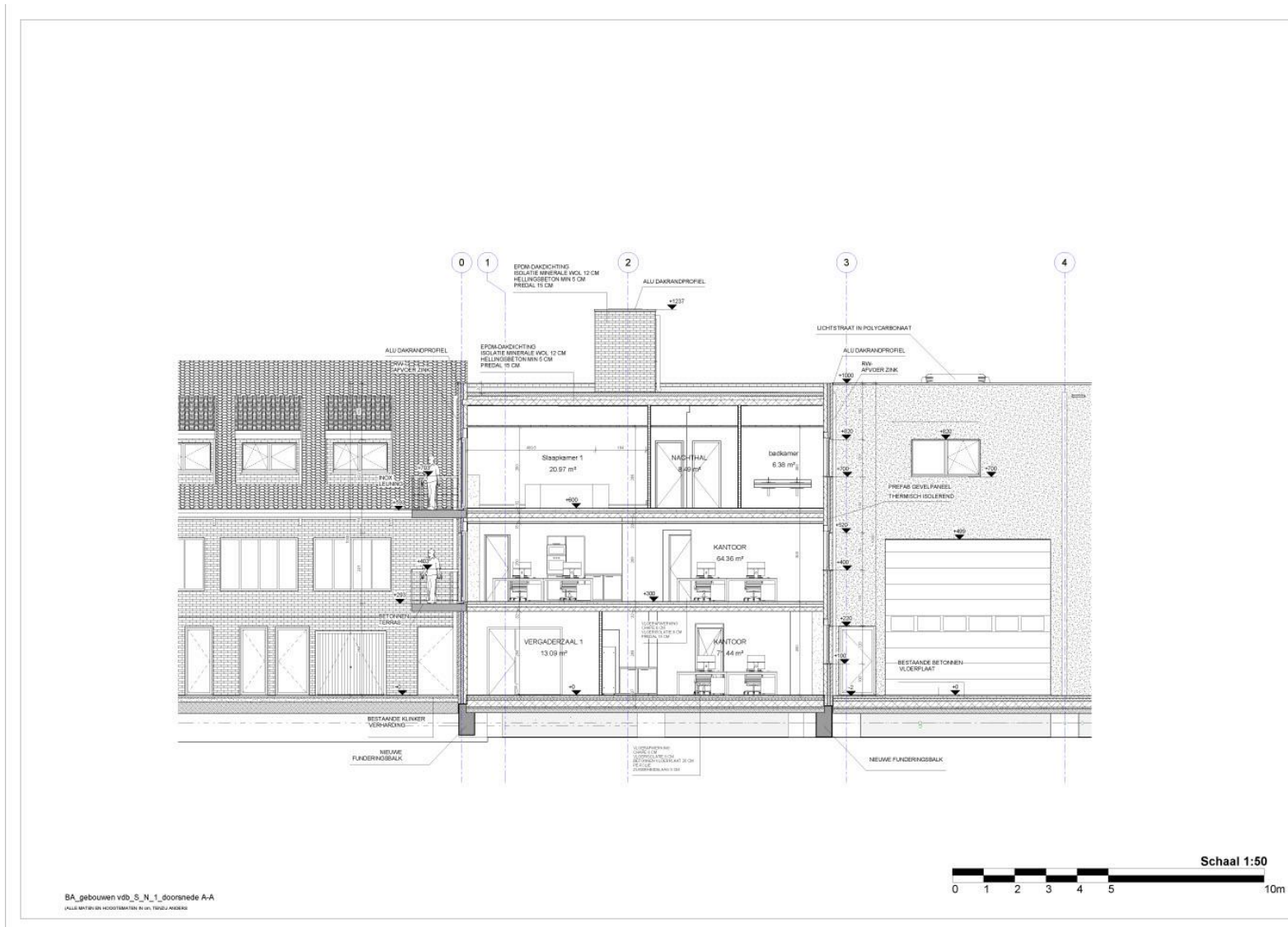
In het zuidoosten van het terrein wordt een stof- en geluidswerende wand voorzien. Die wordt gefundeerd op ca. 1 m diepte onder het maaiveld. Erlangs wordt ook een nieuwe groene buffer met een breedte van 5 m aangeplant. Bodemingrepen hier kennen een diepte van maximaal ca. 50 cm. Centraal op het terrein worden buffertanks aangelegd voor hergebruik van regenwater. Er komt ook een infiltratievoorziening. In het westen van het terrein wordt een wadi aangelegd. De diepte hiervan is 1 m. Naast de wadi wordt een groene zone voorzien met hoogstammige bomen.

Figuur 4: Ontwerpplan

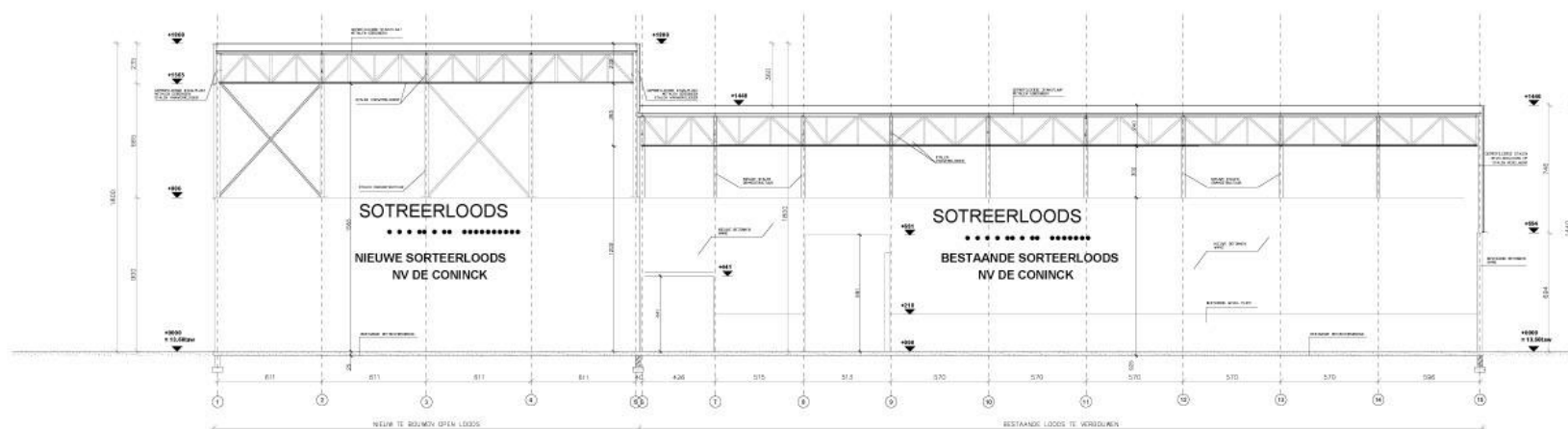

Figuur 5: Gebouwen vdb fundering en riolering

Figuur 6: Snede A-A gebouwen vdb

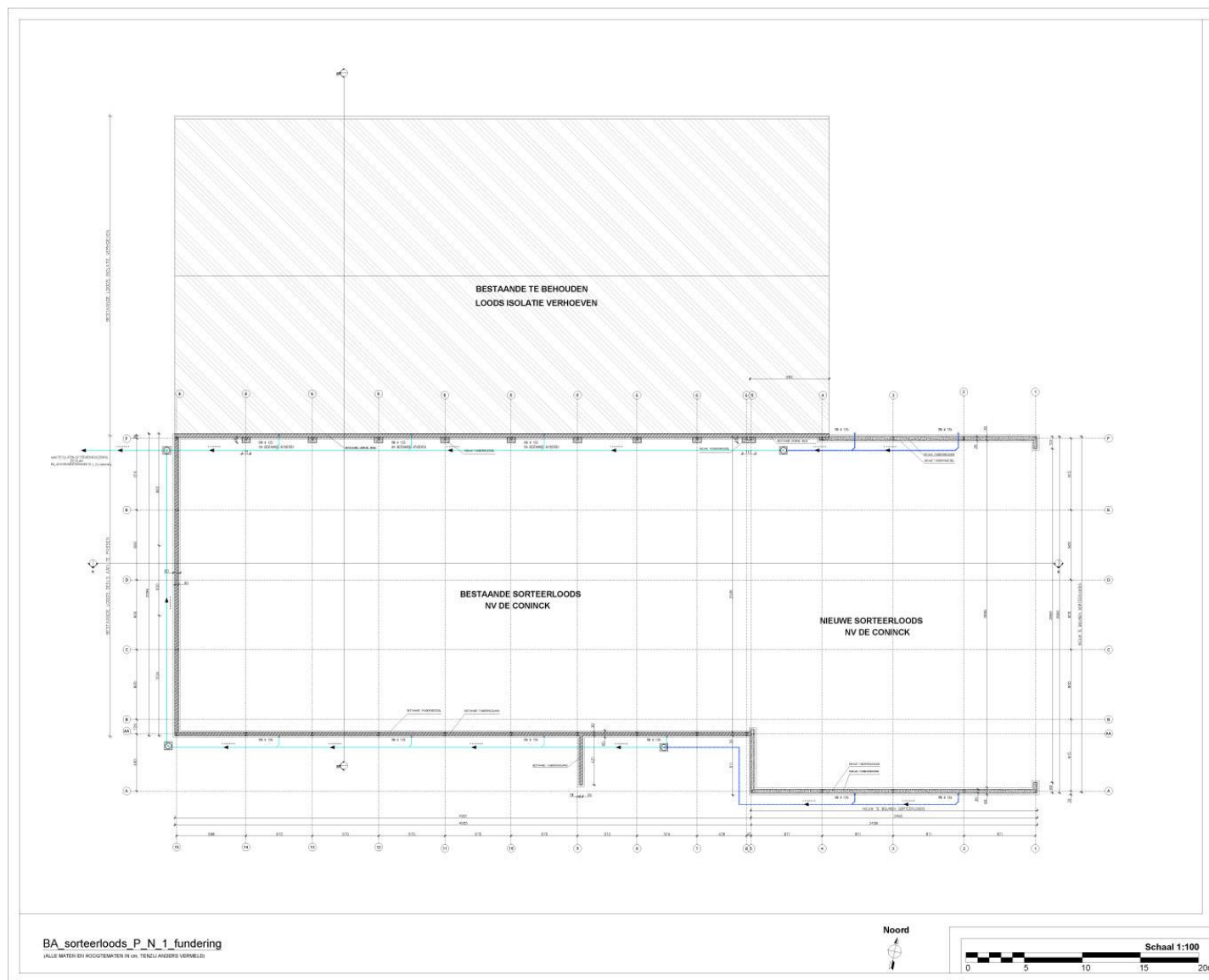
Figuur 7: Snede C-C gebouwen vdb

BA_sorteerloods_S_N_1_doorsnede A-A
(ALLE MATEN EN HOOGTEMATEN IN CM, TENZIJ ANDERZ VERMELD)

Figuur 8: Snede sorteerloods

Figuur 9: Sorteerloods fundering

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) en de Atlas der Buurtwegen (1841) worden drie momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

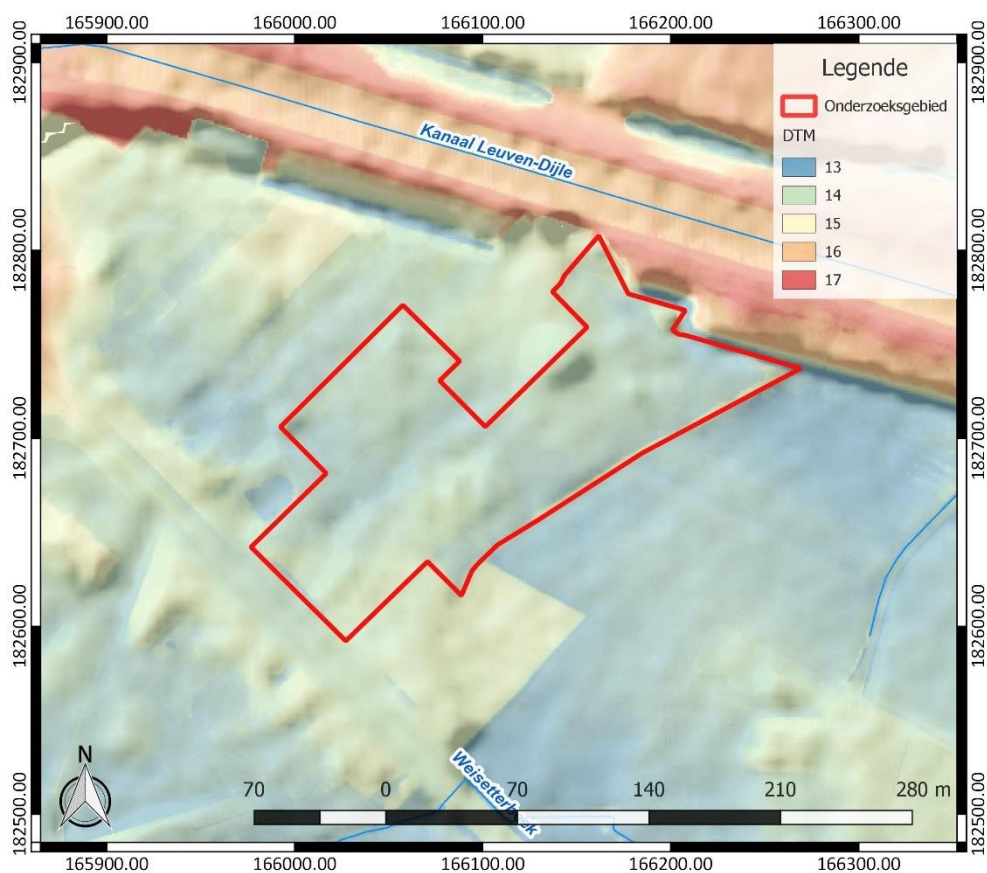
Het onderzoeksgebied is gelegen ten noordoosten van de Leuvensesteenweg en ten zuidwesten van het Kanaal Leuven-Dijle (Figuur 10). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in industriegebieden en in agrarische gebieden. Hydrografisch behoort het tot het Dijlebekken. Ten zuiden stromen de Weissetterbeek en de Leibeek (Figuur 12). Ten noorden bevindt zich het kanaal Leuven-Dijle.

Geomorfologisch behoort Kampenhout tot het heuvelland van de Brabantse Groentestreek in de driehoek Mechelen – Leuven – Brussel. Dit vormt het overgangsgebied tussen Laag- en Midden-België. Het reliëf stijgt hier gestaag tot een maximale hoogte van 33 m in de omgeving van Nederokkerzeel. Dit gebied maakt deel uit van het glaciaire van Okkerzeel. Op de as Peutie - Melsbroek - Nederokkerzeel - Herent ligt een steilrand die van 32 m daalt naar 20 m en de overgang vormt tussen enerzijds het zand- en zandleemgebied en anderzijds het leemgebied.³ De omgeving van het onderzoeksgebied wordt gekenmerkt door een zachte helling. Het terrein kent een hoogte van 13,3 tot 14 m TAW.

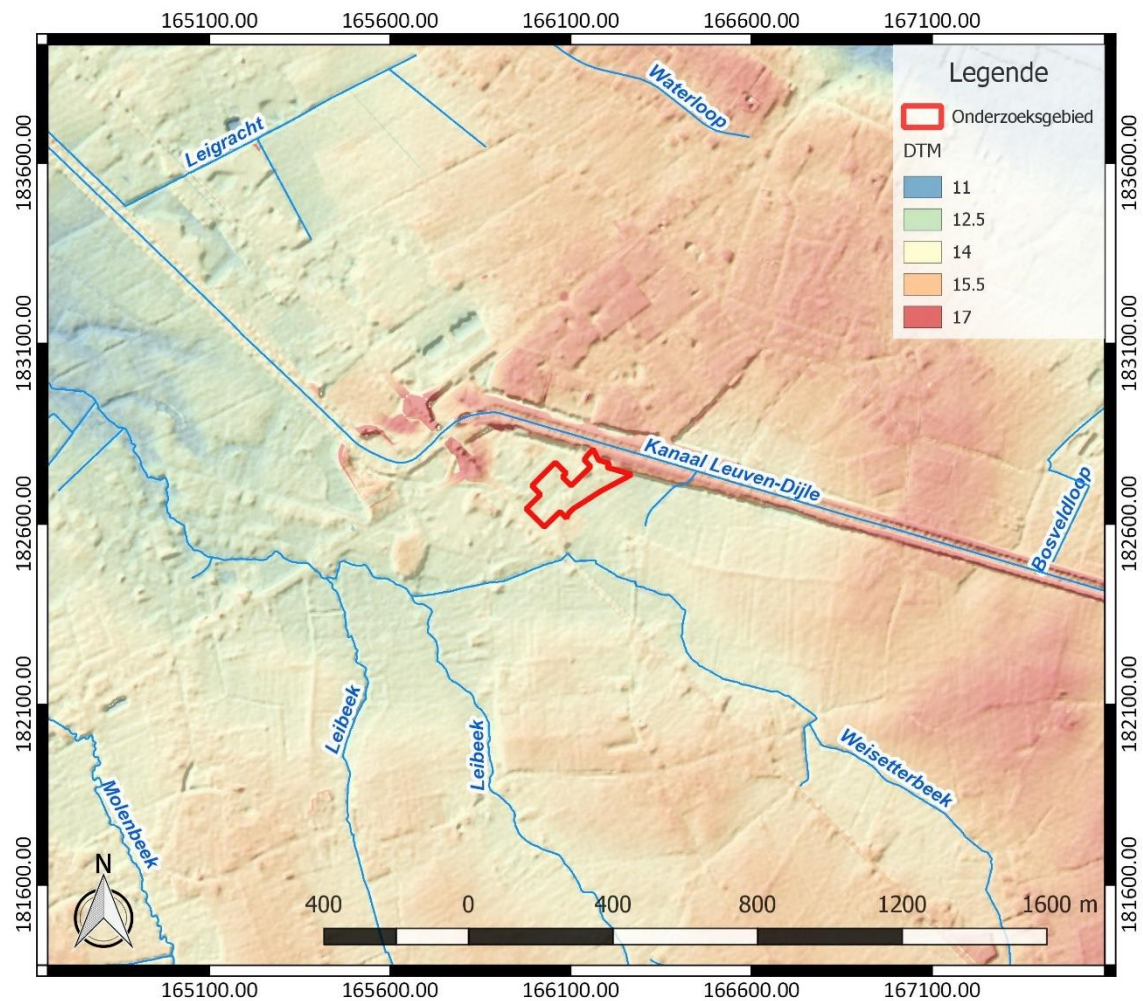
³ Bogemans 2007, 4

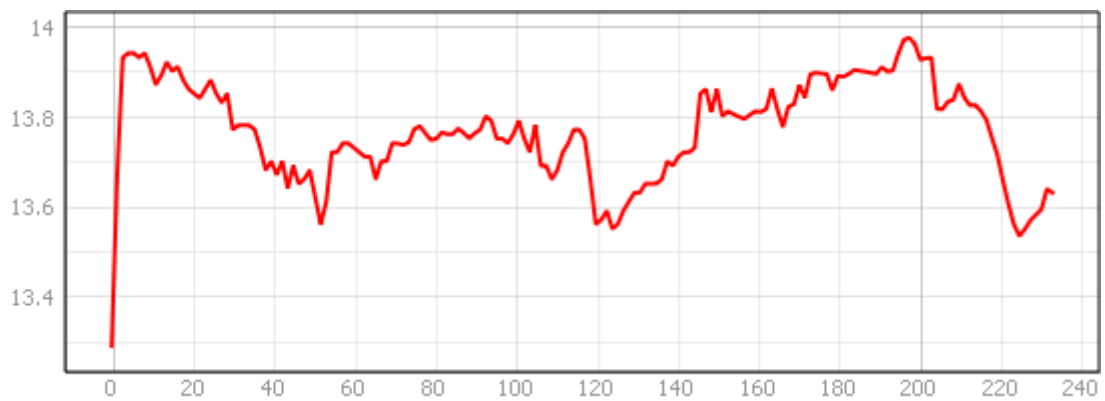
Figuur 10: Luchtfoto van 2020 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

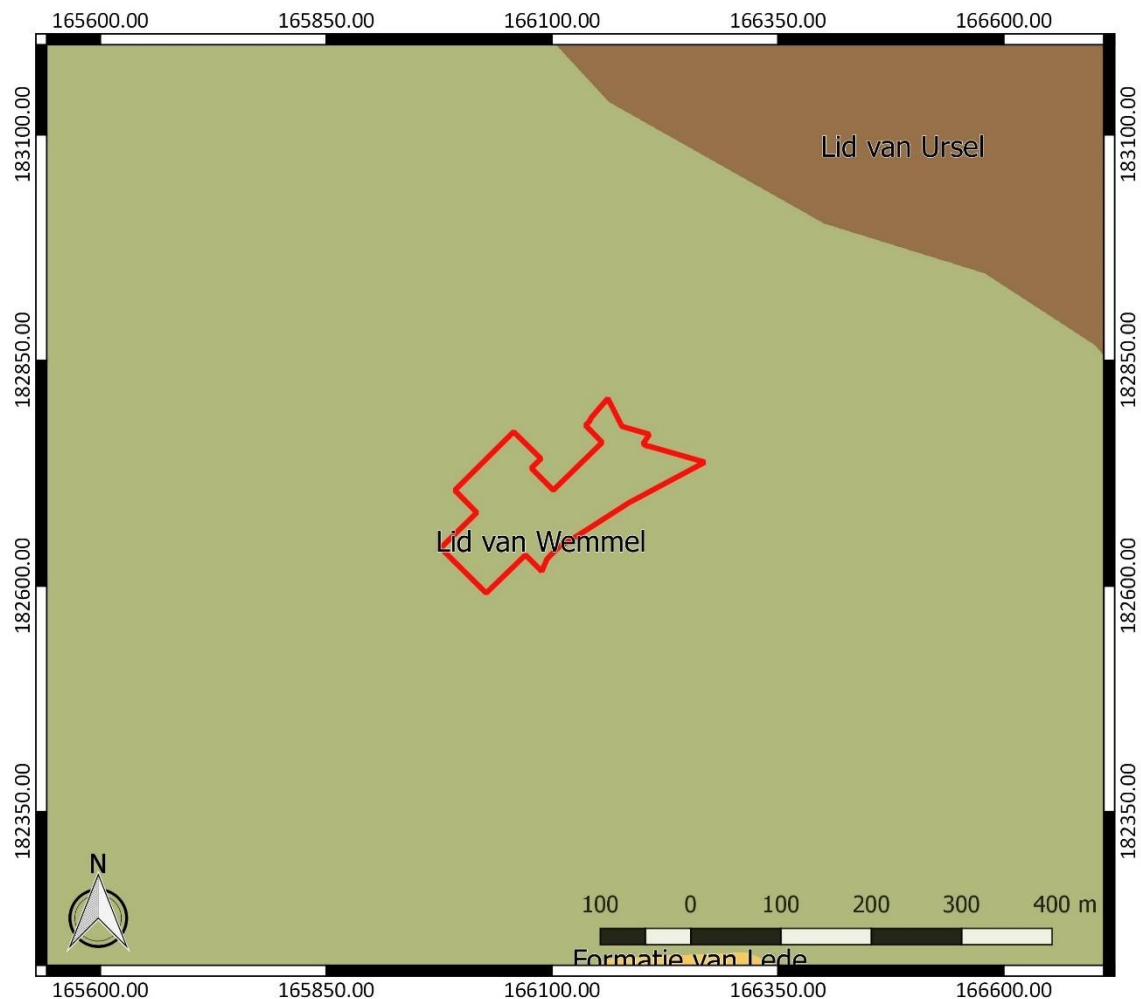
Figuur 11: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 12: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 13: Hoogteverloop van zuidwest naar noordoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

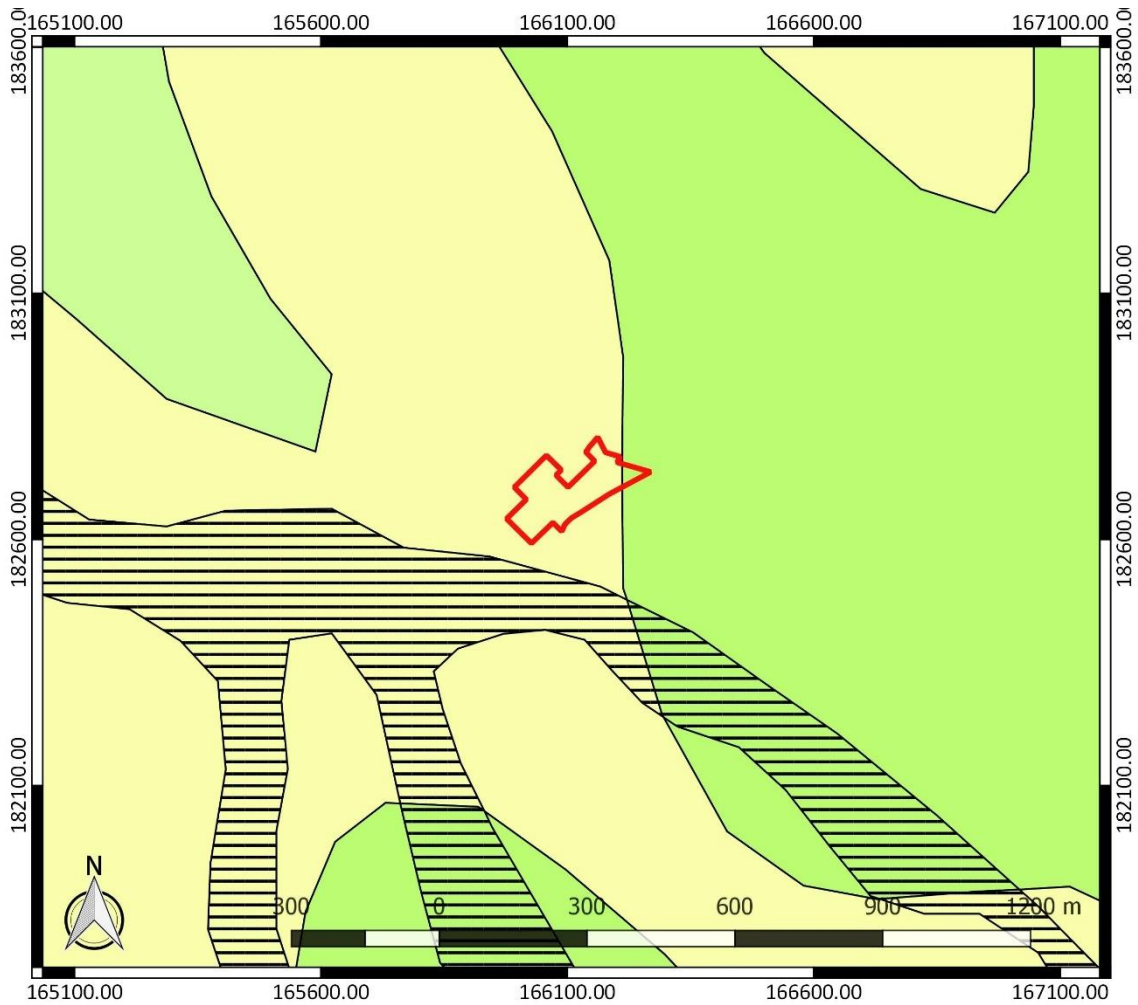
Figuur 14: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 14) bestaat uit het Lid van Wemmel, dat bestaat uit grijs tot groen fijn zand, dat klei- en glauconiethoudend is en een basisgordel met *Nummulites wemmelensis* bevat.⁴

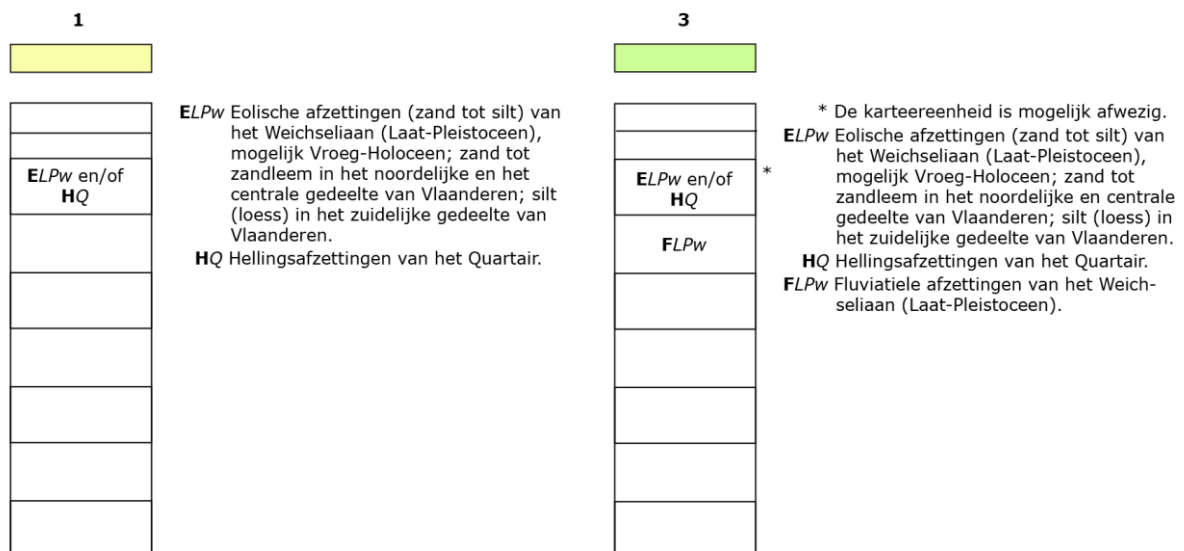
De quartairgeologische kaart (Figuur 15) geeft aan dat zich binnen het onderzoeksgebied eolische afzettingen bevinden, bestaande uit zand of silt van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk het Vroeg-Holoceen en/of hellingsafzettingen van het quartair. In het oosten komen daaronder nog oudere fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) voor.⁵

⁴ www.geopunt.be/kaart

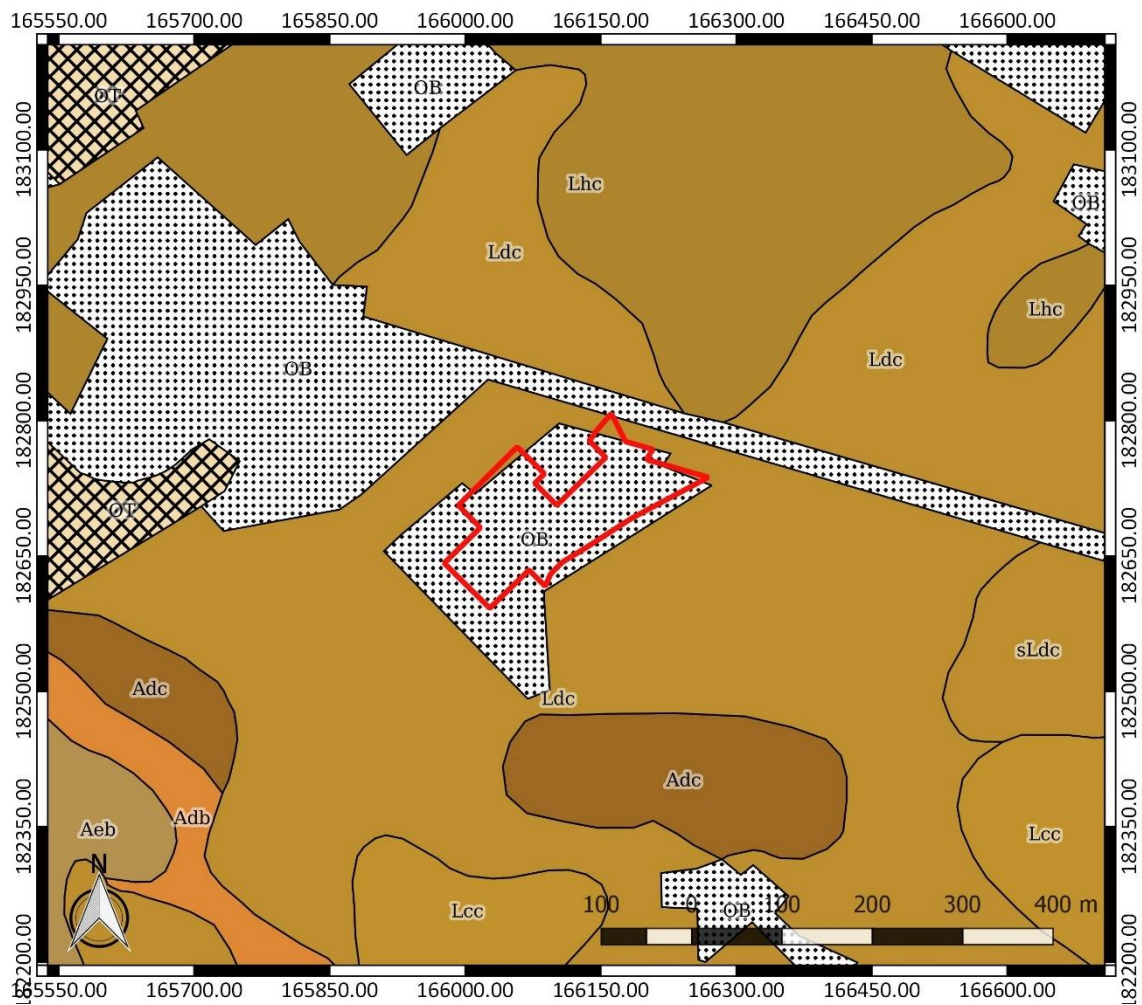
⁵ www.geopunt.be/kaart

Figuur 15: Quartaairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

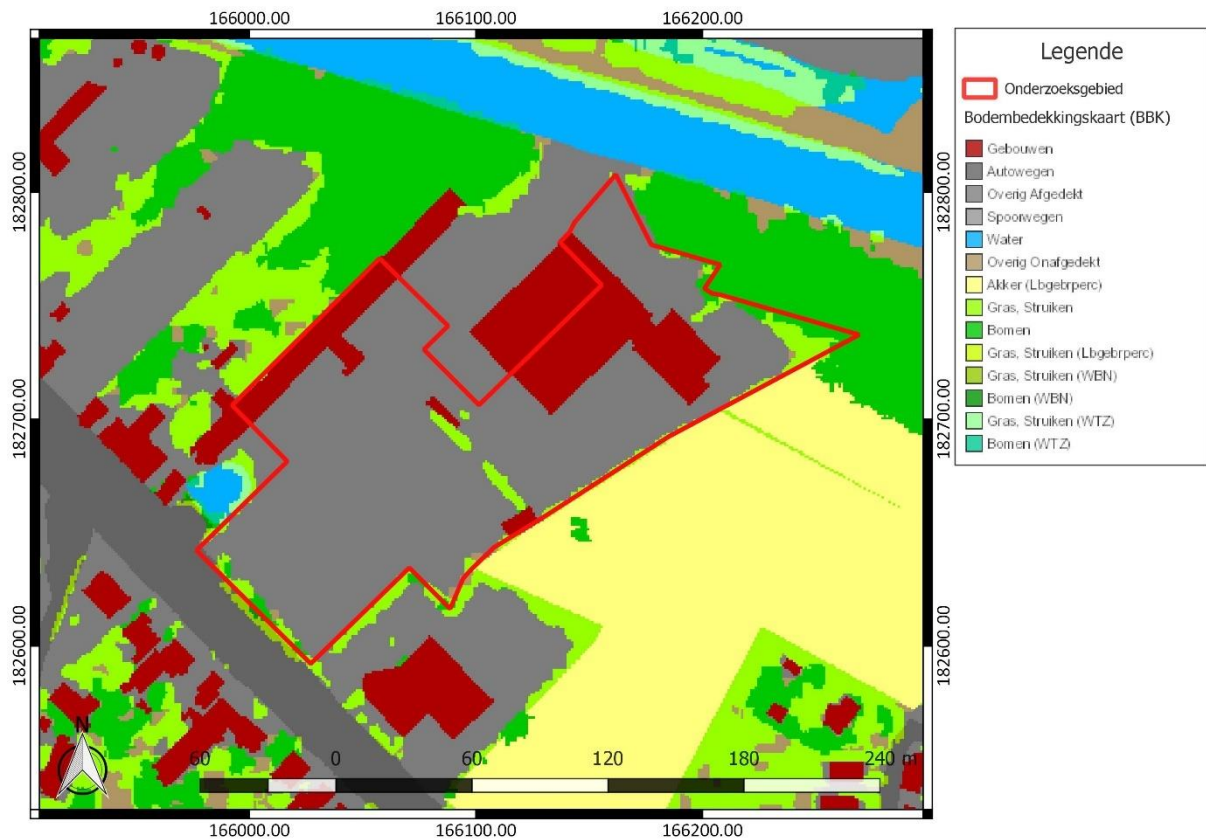
Figuur 16: Legende bij de quartaairgeologische kaart (www.geopunt.be)

Figuur 17: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 17) situeert het onderzoeksgebied in een bebouwde zone (OB). Rondom situeert de bodemkaart een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Ldc). Op korte afstand ten noorden van het onderzoeksgebied vinden we op de bodemkaart een natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Lhc). Naar het zuiden toe vinden we op de kaart nog een matig natte leembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Adc) en een matig droge zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Lcc).

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaart gebouwen en verhardingen te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door gras, struiken en bomen (Figuur 18). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 10).

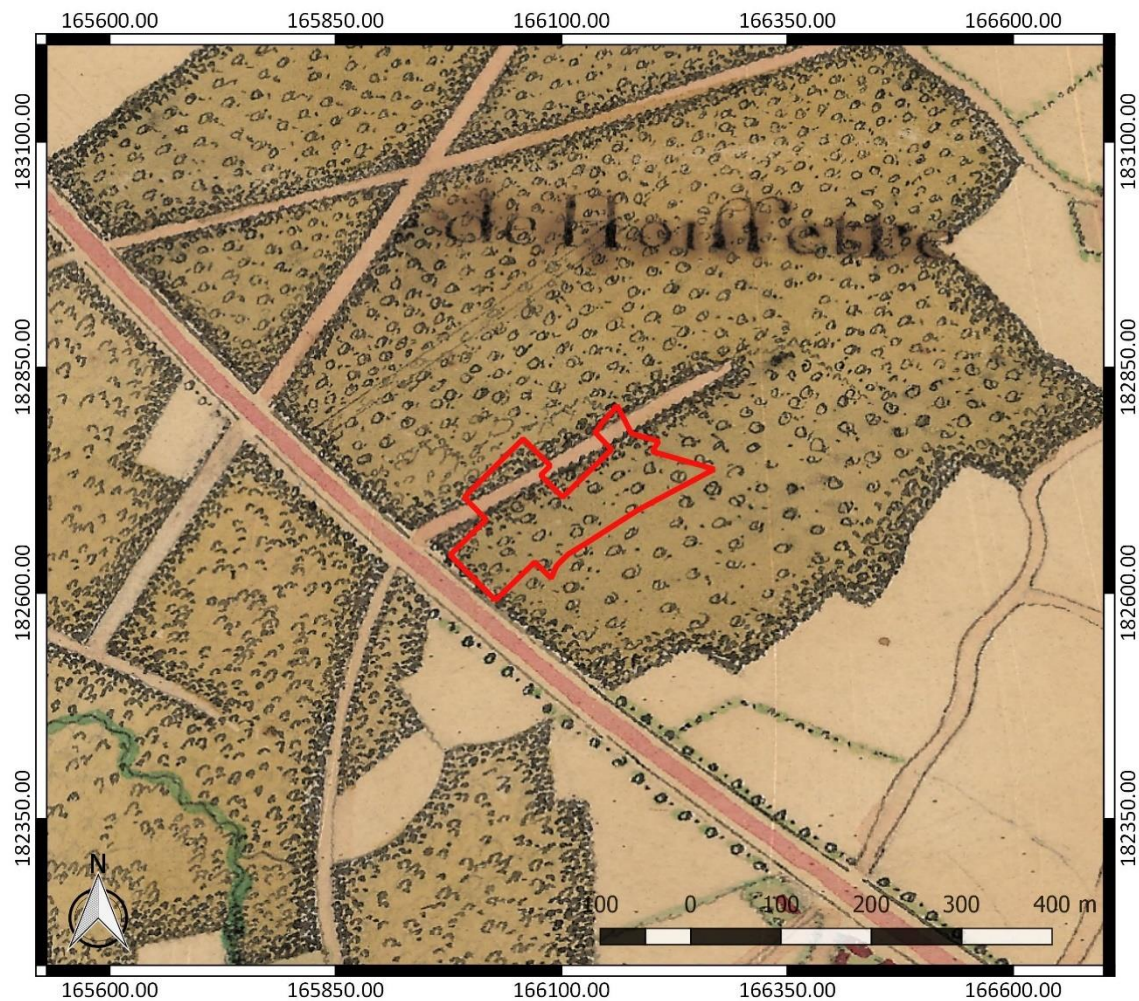
Figuur 18: Bodemgebruikskartaal met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), is het onderzoeksgebied gesitueerd ter hoogte van bos (Figuur 19). Kort daarna werd de Leuvense vaart aangelegd. Bij de aanleg van de Leuvense vaart in 1750 (verbinding Dijle-Zennegat), werd een sluis gebouwd in Kampenhout bij de kruising met de in 1730 doorgetrokken steenweg Leuven-Mechelen. Na de instorting van het kunstwerk in 1753 kon het pas tien jaar later definitief worden gebruikt, waarna het de vestiging van kleinindustrie in de hand werkte. Als strategisch punt werd het tijdens Wereldoorlog I bestookt (zie verder).⁶ Kampenhout is het witloofdorp bij uitstek. Sinds het begin van de 20ste eeuw heeft de witloofteelt er een hoge vlucht genomen. Vooral na de Tweede Wereldoorlog, toen landbouwers zich meer en meer gingen toeleggen op de teelt, aangemoedigd door de prijsstijgingen en de toenemende export naar de omliggende landen.⁷

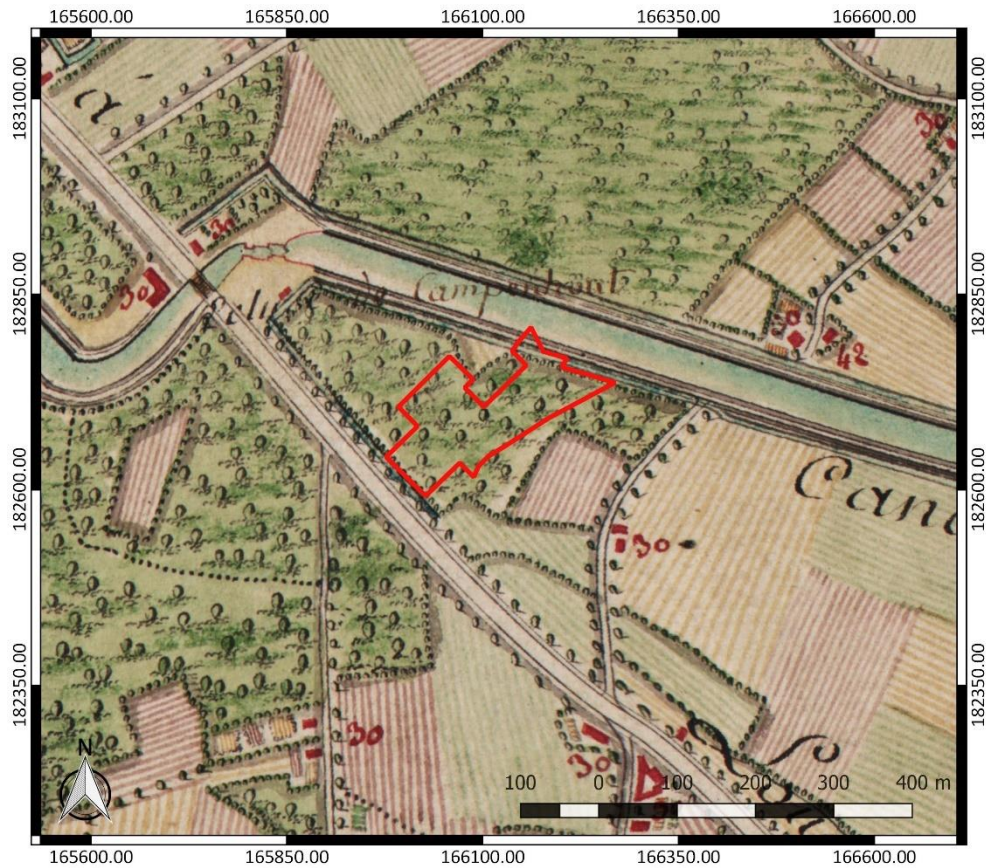
⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Sas [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14273> (Geraadpleegd op 14-10-2021)

⁷ <http://www.kampenhout.be/heemkring/>

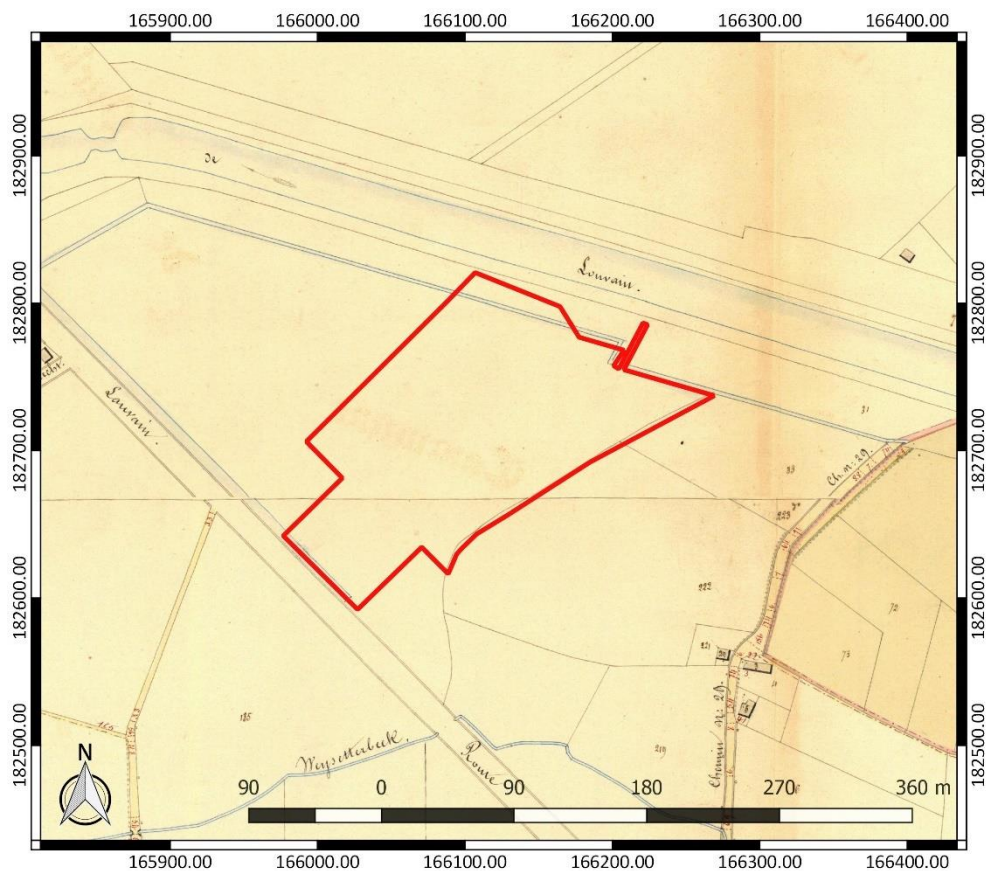

Figuur 19: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is de Leuvense vaart ten noordoosten van het onderzoeksgebied te zien (Figuur 20). Het terrein is volgens de kaart nog steeds in gebruik als bos, op een kleine akker in het noorden na. In het uiterste noorden en het uiterste zuiden van het terrein zijn grachten aangelegd voor de afvoer van water. Dit lijkt aan te geven dat het terrein een natte ondergrond kent, wat ook al aangegeven werd door de bodemkaart. Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is een gelijkaardige situatie te zien als op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (Figuur 21).

Figuur 20: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 21: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Vervolgens verdienen enkele gebeurtenissen tijdens Wereldoorlog I aandacht in dit historisch overzicht. Op woensdag 19 augustus 1914 kwamen de eerste Duitse soldaten aan in Buken en Veltem. Huizen werden in brand gestoken. Op 20 augustus drongen de Duitsers huizen binnen en plunderden. Willekeurig werden mannen neergeschoten. Ook ter hoogte van Kampenhout-sas en de Bosstraat lieten de Duitsers de inwoners niet ongemoeid. Op 20 augustus staken de Duitsers zes huizen in de Bosstraat in brand en twee huizen aan het sas. Op 23 augustus mochten de gegijzelden teruggaan naar hun dorpen.

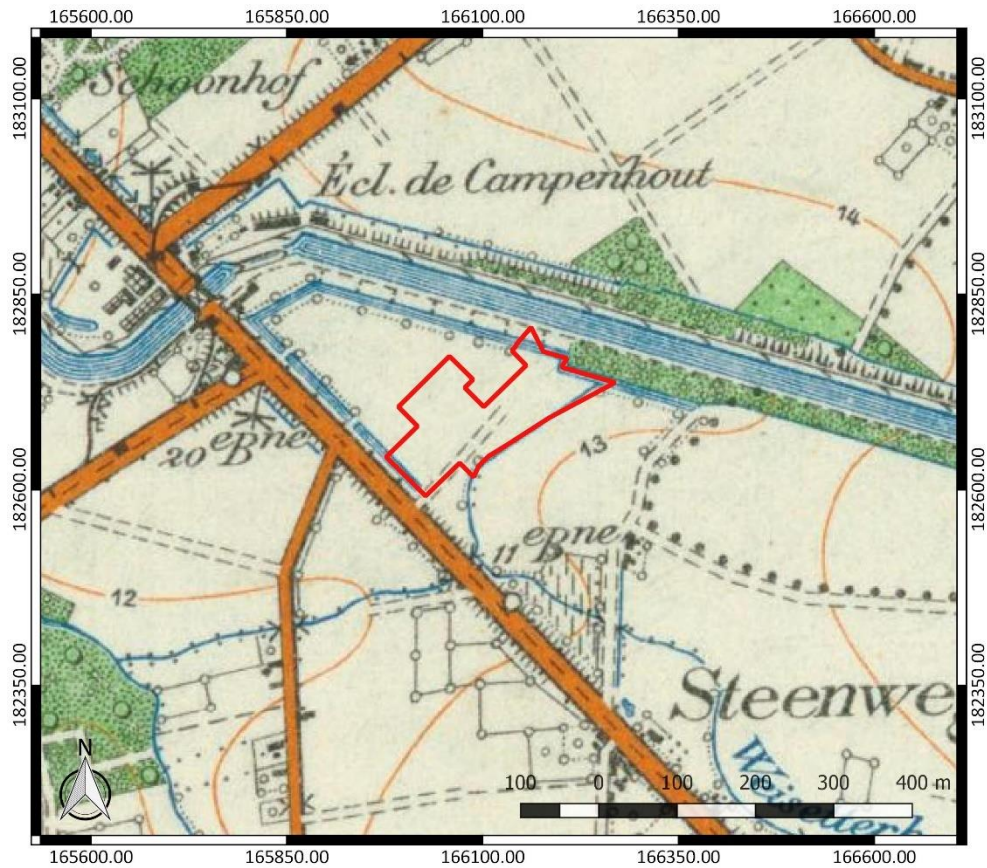
Op 25 augustus 1914 deed het Belgische leger een uitval vanuit Antwerpen, richting Mechelen. Kampenhout-sas lag in de vuurlinie. De Duitsers hadden namelijk kasteel Van Fierland (nu verdwenen) gekozen als hoeksteen voor hun verdediging te Kampenhout-sas. Diezelfde dag probeerde de Belgische 2de Legerafdeling tevergeefs de brug van Kampenhout-sas te veroveren, met hevige gevechten en verliezen aan beide kanten tot gevolg. De strijd werd opgegeven op 26 augustus. Het kampement van de Duitsers was gelegen achter het klooster. Drie huizen aan het begin van de Bosstraat en vijf huizen aan Kampenhout-sas werden in brand gestoken. Opnieuw executeerden de Duitsers mensen. Aan het sas van Kampenhout werden op 26 en 27 augustus gevangenen losgelaten. Ze kregen het bevel zich naar Boortmeerbeek te begeven.⁸

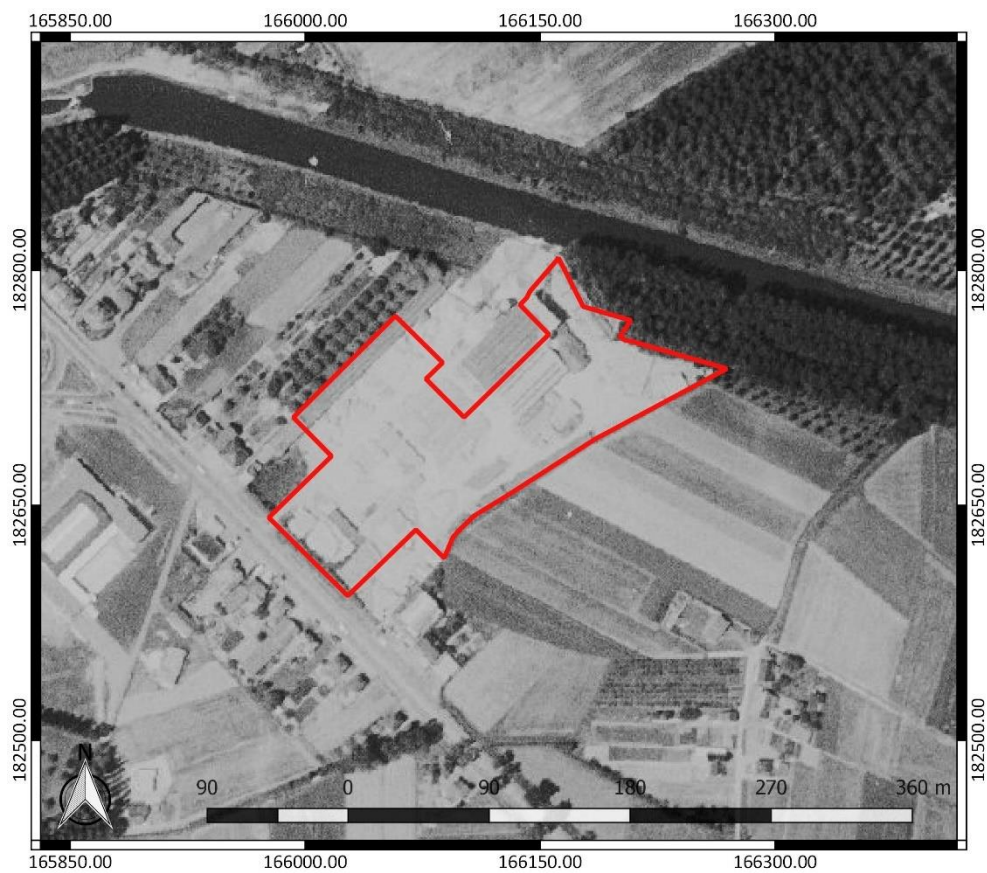
Figuur 22: zicht op Kampenhout-sas na de gevechten van augustus 1914 (Croon 2014, 50)

Een topografische kaart uit 1931 toont opnieuw een gelijkaardig beeld als de Atlas der Buurtwegen, maar geeft ook de hoogteligging van het terrein aan. Op de kaart zien we dat het terrein gelegen was tussen 12 en 13 m, terwijl het terrein vandaag op 13,3 tot 14 m TAW gelegen is. Dit betekent dat het terrein in het verleden ongeveer 1 m opgehoogd is. Wellicht gebeurde dit om de natte bodemeigenschappen van het terrein te verbeteren en het terrein vlotter te laten aansluiten op de Leuvensesteenweg, die iets hoger gelegen was.

⁸ Croon 2014, 45-53, 60-62; Massart 1977, 80

Figuur 23: Topografische kaart uit 1931 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Figuur 24: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 25: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

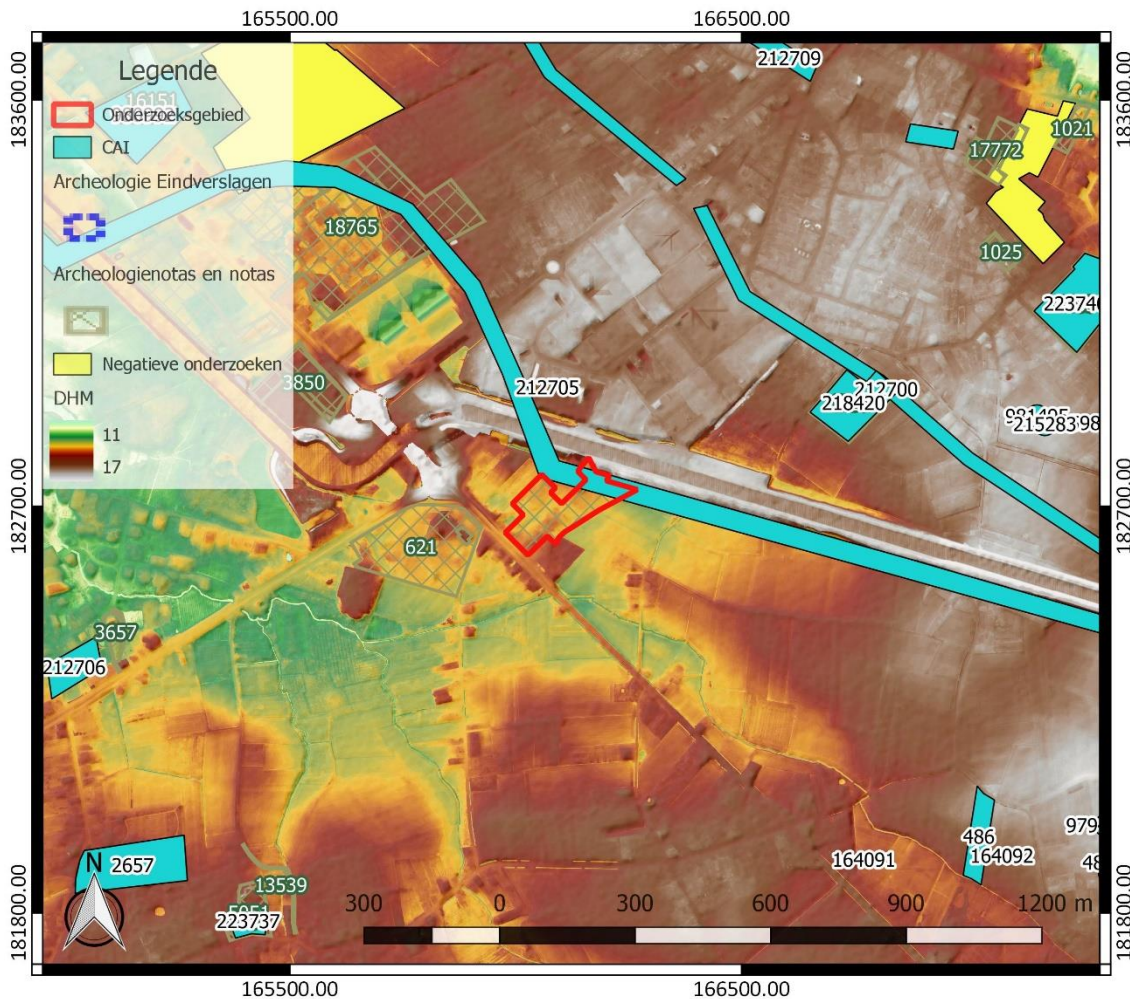
Tijdens Wereldoorlog II zijn geen belangrijke gebeurtenissen te vermelden, zoals dat wel het geval was voor Wereldoorlog I. Wel kan de KW-linie aangehaald worden, waarvan het telefoonnetwerk onder meer door Kampenhout liep. De KW-linie bestond uit één of twee rijen gevechtsbunkers. Belangrijke plaatsen, zoals dorpen en grote kruispunten, werden met bijkomende gevechtsbunkers beschermd, de zogenaamde antitankcentra. Van noord naar zuid wierp men vóór de rijen gevechtsbunkers talrijke hindernissen op. Het opzet was om de vijand aan de hindernis op te houden en vervolgens onder vuur te nemen vanaf de bunkerlijn. Achter de bunkerlijn bouwde men een telefoonnetwerk uit dat de communicatie aan het front moest verzekeren.⁹

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 24) geeft voor het eerst bebouwing weer binnen het onderzoeksgebied. We kunnen er uit afleiden dat het terrein in gebruik genomen is als industriegronden. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 25) toont eveneens bebouwing en verharding binnen het grootste deel van het onderzoeksgebied. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 10).

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 26). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

⁹ <http://www.kwlinie.be/opbouw>

Figuur 26: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Binnen het onderzoeksgebied wordt de Duitse linie uit 1914 gesitueerd, waarvan reeds sprake onder hoofdstuk 2.4.2 (CAI ID 212705).¹⁰ Even ten noorden daarvan is de Belgische gevechtlijn uit 1914 gesitueerd (CAI ID 212700).¹¹ Ten westen bevindt zich de locatie van een commandopost van het Duitse leger uit 1914 (CAI ID 212706).¹²

In de buurt van de Belgische gevechtlijn is een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Daarbij werden greppels, paalkuilen en kuilen gevonden die dateren uit de nieuwe tijd (CAI ID 218420).¹³ Ook ten noordwesten werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (CAI ID 980992). Dit leverde geen relevante archeologische resten op. Het terrein blijkt in het verleden ernstig verstoord.¹⁴

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Vaart - Duitse gevechtlijn [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/212705> (Geraadpleegd op 14-10-2021)

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Belgische gevechtlijn [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/212700> (Geraadpleegd op 14-10-2021)

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Weisseterbeek [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/212706> (Geraadpleegd op 14-10-2021)

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Bosveldbeek [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/218420> (Geraadpleegd op 14-10-2021)

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Mechelsesteenweg 54 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980992> (Geraadpleegd op 14-10-2021)

Ten zuidwesten bevinden zich nog twee hoeves. Ter hoogte van CAI ID 2657 gaat het om het Kasteel van Opstal, een 16de-eeuwse site met walgracht. Ze behoorde tot een heerlijkheid die afhankelijk was van het leenhof Ukkel.¹⁵ Ter hoogte van CAI ID 223737 gaat het om een hoeve uit de nieuwste tijd, waarvan een waterput, een beerbak en enkele funderingen van de boerderij vastgesteld zijn.¹⁶

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn minder relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving bieden geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties. Daarom lichten we ze hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied is gelegen tussen de Weissetterbeek aan de ene kant en het kanaal Leuven-Dijle aan de andere kant. Het terrein en zijn omgeving worden gekenmerkt door natte bodems, wat maakt dat we het archeologisch potentieel van het terrein slechts laag inschatten. In de 18de eeuw weten we van historische kaarten dat het terrein in gebruik was als bos. Het is wellicht om de waterhuishouding van het terrein te verbeteren en om betere toegang tot de Leuvensesteenweg mogelijk te maken, dat het terrein na 1931 ongeveer 1 m opgehoogd werd. Het is ook vanaf dat moment dat het terrein in gebruik genomen wordt als industriegronden en evolueert tot de huidige situatie.

Gekende archeologische waarden in de omgeving houden voornamelijk verband met gevechten die plaatsgevonden hebben in 1914, tijdens de Eerste Wereldoorlog. De Duitse linie zou in het noorden van het terrein gelopen hebben. Andere gekende archeologische waarden in de omgeving dateren uitsluitend uit de nieuwe tijd. In die tijd was het terrein zoals reeds gezegd in gebruik als bos.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen een zone van ca. 14.690 m² binnen het onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw van nieuwe loodsen, de oprichting van een afdak en stofwerende wand, de aanleg van nutsvoorzieningen en omgevingsaanleg. De meeste bodemingrepen kennen slechts een beperkte verstoringsdiepte die binnen de dikte van het pakket opgebrachte grond blijft. Enkele bodemingrepen zullen plaatselijk wel een diepere bodemverstoring veroorzaken en het oorspronkelijke maaiveldniveau raken. Het gaat vooral om de voorziene funderingen en nutsvoorzieningen.

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Kasteel van Opstal [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2657> (Geraadpleegd op 14-10-2021)

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Aarschotsebaan 132-142 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/223737> (Geraadpleegd op 14-10-2021)

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek achten we het archeologisch potentieel van het terrein slechts laag. Het terrein wordt gekenmerkt door natte bodemeigenschappen en was lange tijd in gebruik als bos, tot het ongeveer 1 m opgehoogd werd en in gebruik genomen werd als industriegronden. Wel dienen we te vermelden dat tijdens de Eerste Wereldoorlog de Duitse gevechtsweg over het noorden van het onderzoeksgebied zou gelopen hebben. Indien daar nog resten van bewaard gebleven zijn op het terrein, zijn die later begraven door het ophogen van het terrein. De geplande werken binnen het onderzoeksgebied hebben overwegend een beperkte verstoringdiepte. Enkel diepere bodemingrepen zoals de aanleg van funderingen en enkele nutsvoorzieningen zullen het oorspronkelijke bodemarchief plaatselijk verstoren.

Omdat we het archeologisch potentieel van het terrein overwegend laag inschatten, op resten gerelateerd aan de Duitse linie uit 1914 na die bedolven zijn omdat het terrein later ongeveer 1 m opgehoogd is en omdat de geplande werken slechts een beperkte bijkomende verstoring van het oorspronkelijke bodemarchief zullen veroorzaken, adviseren we dat er geen bijkomend archeologisch onderzoek meer nodig is in het kader van de geplande werken. Het potentieel op kennisvermeerdering is te beperkt om de kosten van bijkomend vooronderzoek te rechtvaardigen.

3 Samenvatting

Het uitgevoerde bureauonderzoek wijst uit dat het archeologisch potentieel van het terrein slechts laag is. Het wordt gekenmerkt door natte bodemeigenschappen en was lange tijd in gebruik als bos. Later werd het ongeveer 1 m opgehoogd en in gebruik genomen als industriegronden. Tijdens de Eerste Wereldoorlog zou een Duitse gevechtlinie over het noorden van het onderzoeksgebied gelopen hebben. Indien daar nog resten van bewaard gebleven zijn op het terrein, zijn die later begraven door het ophogen van het terrein. De geplande werken binnen het onderzoeksgebied hebben overwegend een beperkte verstoringdiepte. Enkel diepere bodemingrepen zoals de aanleg van funderingspalen en enkele nutsvoorzieningen zullen het oorspronkelijke bodemarchief plaatselijk verstoren.

Omdat we het archeologisch potentieel van het terrein overwegend laag inschatten, op resten gerelateerd aan de Duitse linie uit 1914 na die bedolven zijn omdat het terrein later ongeveer 1 m opgehoogd is en omdat de geplande werken slechts een beperkte bijkomende verstoring van het oorspronkelijke bodemarchief zullen veroorzaken, adviseren we dat er geen bijkomend archeologisch onderzoek meer nodig is in het kader van de geplande werken. Het potentieel op kennisvermeerdering is te beperkt om de kosten van bijkomend vooronderzoek te rechtvaardigen.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Bogemans F., 2007: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 24 Aarschot*, Brussel.

Croon, G., 2014: Buken, augustus 2014. De stille getuigen ..., *Jaarboek Campenholt* 2014, Kampenhout, 45-69.

Massart, A., 1977: *Historique du 12e Régiment de Ligne*, vol. 2, Brussel.

4.2 Websites

Cartesius (2021)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2021)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2021)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2021)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2021)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2021)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

